

Notitie Evaluatie Waterbeheerplan 2016-2021

In opdracht van: Freek Willems, Waterschap De Dommel
Tekst verzorgd door: Michiel van Lierop, Waterprof
Visualisaties door: Hanna Maas
Datum: 9 juni 2022
Bijlage: Poster WBP4

In 2021 werd het Waterbeheerplan 2016-2021 afgerond. Het vijfde Waterbeheerprogramma (WBP), voor de periode 2022-2027, is inmiddels van start gegaan. Deze notitie dient als een korte terugblik op de behaalde resultaten van WBP4 en een overzicht van de acties uit WBP4 die doorlopen in WBP5.

De vijf waterthema's

De werkzaamheden van Waterbeheerplan 2016-2021 zijn onderverdeeld in de volgende thema's:

- **Droge voeten:** voorkomen van wateroverlast in het beheergebied (onder meer door het aanleggen van waterbergingsgebieden en het op orde brengen van regionale keringen);
- **Natuurlijk water:** zorgen voor flora en fauna in en rond beken en sloten door deze waterlopen goed in te richten en te beheren;
- **Voldoende water:** zowel voor de natuur als de landbouw is het belangrijk dat er niet te veel en niet te weinig water is. Daarvoor reguleert het waterschap het grond- en oppervlaktewater;
- **Schoon water:** zuiveren van afvalwater en vervuiling van oppervlaktewater aanpakken en voorkomen;
- **Mooi water:** stimuleren dat mensen de waarde van water beleven, door onder meer recreatief gebruik.

Daarnaast is het Actieplan Leven-de-Dommel in deze notitie opgenomen, een belangrijk programma dat gestart is na de droge periodes van 2016 en 2018.

Hieronder vindt u per thema de subdoelen, de behaalde resultaten per subdoel, en de eventuele voortzetting van acties in het nieuwe Waterbeheerprogramma.

Bij deze notitie zijn visualisaties gemaakt, die ondersteunend zijn aan de tekst. Ieder thema uit het WBP4 heeft een eigen visualisatie met daarin enkele resultaten uitgelicht. In de bijlage vindt u een volledige visuele samenvatting van de evaluatie in posterweergave.

Droge voeten

Subdoel	Behaald
1. In 2020 is 100% van de regionale keringen op orde conform de norm	Deels
2. Het watersysteem voldoet in 2021 voor 100% aan de provinciale normen voor wateroverlast, conform het huidige klimaatscenario (2015)	Ja
3. In 2021 is duidelijk welke gebieden met een groot maatschappelijk belang een hoger beschermingsniveau vragen	Ja

Subdoel 1: In 2020 is 100% van de regionale keringen op orde conform de norm.

Behaald: Deels. Inmiddels zijn 4 van de 5 locaties gerealiseerd. In 2021 is de regionale kering Essche Stroom opgeleverd.

Mee naar WBP5: De realisatie van de laatste locatie (Sint-Oedenrode). Dit project loopt ondanks enige verschuiving in de tijd voorsnog binnen de planning (oplevering 2023-2024).

Daarnaast is het Herstelprogramma Overige Keringen in oktober 2021 door het dagelijks bestuur vastgesteld. Het is opgenomen in het WBP5 en geprogrammeerd in de meerjarenbegroting. De commissie Watersysteem is in november 2021 geïnformeerd hierover.

Subdoel 2: Het watersysteem voldoet in 2021 voor 100% aan de provinciale normen voor wateroverlast, conform het huidige klimaatscenario (2015).

Behaald: Ja. In 2021 voldeed 98,8% van ons gebied aan de normen. In 2018 zijn uit de nieuwe watersysteemtoets een aantal nieuwe knelpunten gebleken, die nog niet opgelost zijn.

Mee naar WBP5: De oplossing van de nieuwe knelpunten. De locaties zijn in de begroting van 2022 opgenomen. De middelen voor de uitvoering zijn nog niet geraamd en volgen uit de verkenning, net als de benodigde grondverwerving, procedures, werkzaamheden en tijdspad. Provincie Noord-Brabant is bevoegd gezag.

Subdoel 3: In 2021 is duidelijk welke gebieden met een groot maatschappelijk belang een hoger beschermingsniveau vragen.

Behaald: Ja. Deze actie is verlopen conform planning. De risico's van wateroverlast zijn in de zomer van 2021 in beeld gebracht. Er is ruimte voor overstroming opgenomen in de provinciale verordening en in de waterschapsverordening.

Mee naar WBP5: In 2023 moeten er afspraken zijn gemaakt met de provincie over hogere beschermingsniveaus tegen overstroming uit oppervlaktewater. Dit moet het resultaat zijn van een dialoog over overstromingsrisico's met betrokken bedrijven, inwoners en gemeenten.

Natuurlijk water

Subdoel	Behaald
1. Maatregelen en beheer zijn door het waterschap zodanig uitgevoerd dat in 2027 ecologisch herstel mogelijk is conform de eisen vanuit de Kaderrichtlijn water.	Ja
2. De hydrologische randvoorwaarden voor ecologisch herstel zijn in 2021 verbeterd conform de afspraken uit SGBP2 en N2000.	Deels
3. Als we in 2021 terugkijken mag het niet zo zijn dat de ecologische kwaliteit en biodiversiteit achteruit zijn gegaan. Dat voorkomen we door nieuwe allianties en door aangepast beheer en onderhoud.	Onbekend

Subdoel 1: Maatregelen en beheer zijn door het waterschap zodanig uitgevoerd dat in 2027 ecologisch herstel mogelijk is conform de eisen vanuit de Kaderrichtlijn water.

Behaald: Ja. De uitvoering van grootschalige maatregelen verloopt conform planning.

Ook conform planning is eind 2021 in beeld gebracht op welke trajecten met kleinschalige ingrepen een bijdrage geleverd kan worden aan de KRW-doelen.

Mee naar WBPS: Eind 2023 zijn de bovengenoemde resultaten gebruikt voor de identificatie van nieuwe herinrichtingsopgaven en mogelijkheden voor kleinschalige ingrepen en het optimaliseren van beheer.

Subdoel 2: De hydrologische randvoorwaarden voor ecologisch herstel zijn in 2021 verbeterd conform de afspraken uit SGBP2 en N2000.

Behaald: Deels. Van de in het SGBP2 geplande waterlopen is 29% hersteld in de planperiode. De oplevering van de overige projecten zijn gepland voor de volgende beheerperiode.

Daarnaast zijn 12 vispassages gerealiseerd (36% van de SGBP2 opgave).

Mee naar WBPS: Eind 2023 is de KRW-realisatiegraad van ingerichte waterlopen ca. 80% van de geplande hoeveelheid in SGBP2.

Subdoel 3: Als we in 2021 terugkijken mag het niet zo zijn dat de ecologische kwaliteit en biodiversiteit achteruit zijn gegaan. Dat voorkomen we door nieuwe allianties en door aangepast beheer en onderhoud.

Behaald: Onbekend. Er is geen onderzoek uitgevoerd waaruit gesteld kan worden of de biodiversiteit vooruit of achteruit is gegaan.

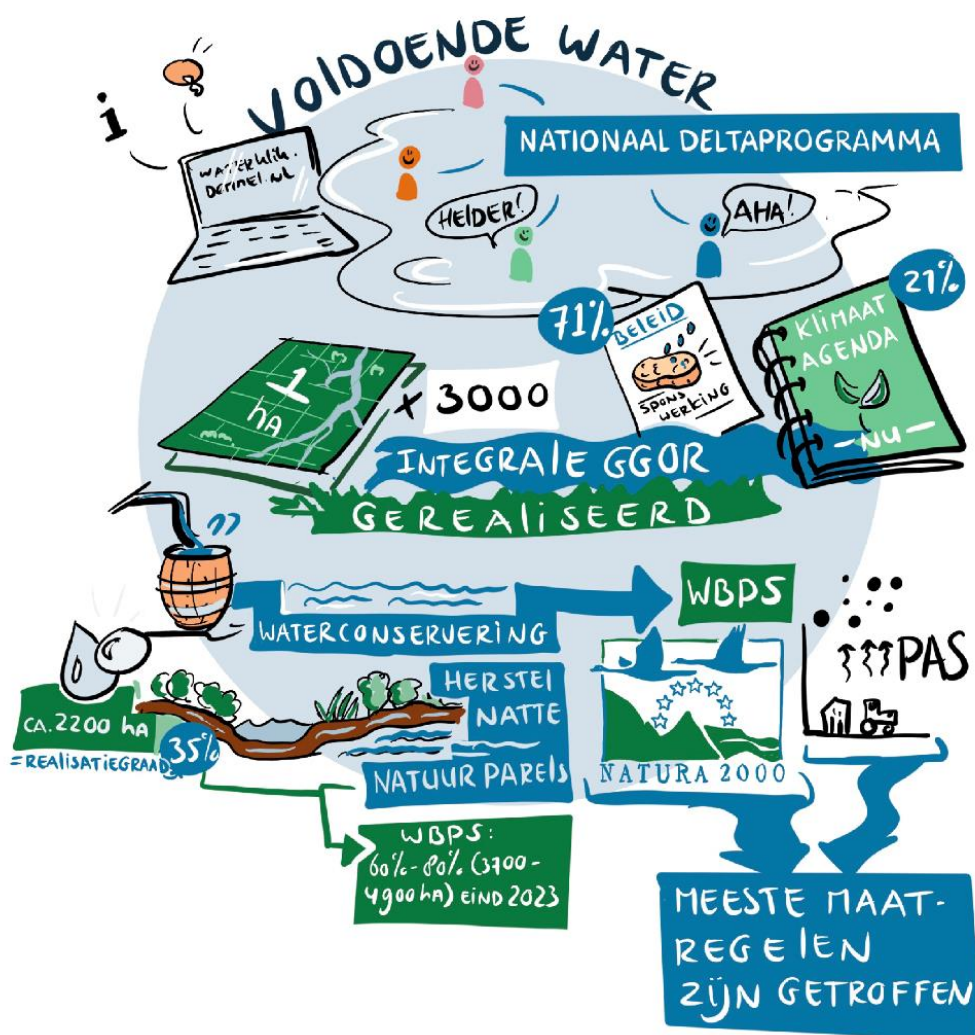
Wel behaald: het machinepark is volledig aangepast op ecologisch vriendelijk maaien. Daarnaast levert het waterschap met haar projecten een grote bijdrage aan het herstel van ecologische kwaliteit en biodiversiteit.

Mee naar WBP5: Er is een Aanpak Biodiversiteit opgenomen in het WBP5. Bij de implementatie van WBP5 wordt in zijn algemeenheid meer aandacht besteed aan de meetbaarheid van doelstellingen, zodat in de toekomst beter kan worden teruggekeken in hoeverre doelen zijn behaald.

Daarnaast zullen met grondeigenaren overeenkomsten worden gesloten, met als doel beheer en onderhoud op de optimale manier uit te kunnen voeren.

Voldoende water

Subdoel	Behaald
1. In 2021 is – conform het Deltaprogramma – voor alle gebruikers duidelijk wat ze in normale en droge perioden aan grond- en oppervlaktewater mogen verwachten	Deels
2. Binnen de uitwerking van de integrale GGOR (= gewenst grondwater en oppervlaktewater regime) vormt in 2021 waterconservering een speerpunt omdat dit altijd goed is voor alle functies in het gebied.	Deels
3. In 2021 zijn de grootste knelpunten, komende uit het GGOR-proces, voor de gebruiksfunctie landbouw in het Boven Dommelgebied opgelost (haalbaar en betaalbaar).	Deels
4. In 2021 heeft het waterschap alle inspanningen verricht die voortvloeien uit Natura2000/PAS.	Deels
5. In 2021 is voldaan aan de afspraken uit het SGBP2 voor het herstel van Natte Natuurparels.	Deels
6. Met onze inspanningen geven we mede invulling aan de toezeggingen die we hebben gedaan in Deltaplan Hoge Zandgronden.	Ja

Subdoel 1: In 2021 is – conform het Deltaprogramma – voor alle gebruikers duidelijk wat ze in normale en droge perioden aan grond- en oppervlaktewater mogen verwachten.

Behaald: Deels. Doel voor 2021 was om voor alle gebieden risico- en kansenkaarten zichtbaar te hebben voor alle gebruikers via onze website. In het kader van Actieplan Leven-de-Dommel is

waterklik.dommel.nl opgeleverd, waarop actuele kaartbeelden van hydrologische parameters te vinden zijn. Dat is een eerste stap in het zichtbaar maken van de risico's en kansen binnen het gebied.

Er is circa 3000 ha integrale GGOR gerealiseerd. In deze gebieden zijn het grond- en oppervlaktewater beschouwd en waar nodig gewijzigd. Met de gebruikers in deze gebieden zijn concrete afspraken gemaakt over het grond- en oppervlaktewater.

De beregeningsvergunningen zijn geactualiseerd.

Mee naar WBP5: Dit onderwerp vraagt doorlopend aandacht en is daarom in WBP5 opgenomen.

Klimaatadaptatie zal veranderingen met zich meebrengen in wat gebruikers mogen verwachten qua grond- en oppervlaktewater.

Subdoel 2: Binnen de uitwerking van de integrale GGOR (= gewenst grondwater en oppervlaktewater regime) vormt in 2021 waterconservering een speerpunt omdat dit altijd goed is voor alle functies in het gebied.

Behaald: Deels. Dit was opgenomen als onderdeel van het actieplan Leven-de-Dommel. In het landelijk gebied zijn goede resultaten geboekt. Voor wat betreft stedelijk gebied heeft 71% van de gemeenten sponswerking verankerd in hun beleid en 21% heeft een klimaatagenda. Dit laat vooruitgang zien t.o.v. 2020 (toen waren de percentages respectievelijk 38% en 8%) maar het loopt achter op het beoogde doel van 70% voor zowel verankering als klimaatagenda in 2023.

Mee naar WBP5: Waterconservering is een speerpunt in WBP5. De doelen en de aanpak hiervan worden geïntensiveerd.

Subdoel 3: In 2021 zijn de grootste knelpunten, komende uit het GGOR-proces, voor de gebruiksfunctie landbouw in het Boven Dommelgebied opgelost (haalbaar en betaalbaar).

Behaald: Deels. In de gebieden Beekloop en Grote/Buulder Aa hebben diverse gesprekken met belanghebbenden plaatsgevonden. In gebied van de Beekloop zijn technische oplossingen uitgewerkt op schetsniveau.

Mee naar WBP5: Uitvoering is geprogrammeerd in de periode 2022-2027. De mate van vernatting van eerder uitgevoerd beekherstel in de Buulder Aa wordt in 2022 geëvalueerd.

Subdoel 4: In 2021 heeft het waterschap alle inspanningen verricht die voortvloeien uit Natura2000/PAS.

Behaald: Deels. Het grootste deel van de PAS/N2000 maatregelen zijn getroffen. Voor de overige maatregelen is uitloop tot aan tweede helft 2022. Er zijn geen gerechtelijke procedures gestart tegen de uitvoering van PAS/N2000 maatregelen.

Mee naar WBP5: De PAS- en N2000-maatregelen zijn uiterlijk eind 2022 gereed.

Subdoel 5: In 2021 is voldaan aan de afspraken uit het SGBP2 voor het herstel van Natte Natuurparels.

Behaald: Deels. Het doel was om in 2021 85% van de bijgestelde WBP-opgave, circa 6160 ha, gerealiseerd te hebben. Behaald is circa 2200 ha aan Natte Natuurparels, wat vertaald naar een realisatiegraad van circa 35% van de SGBP2-opgave.

Mee naar WBP5: Eind 2023 is 60%-80% (3700-4900 ha) van de geplande hoeveelheid uit het SGBP2 gerealiseerd.

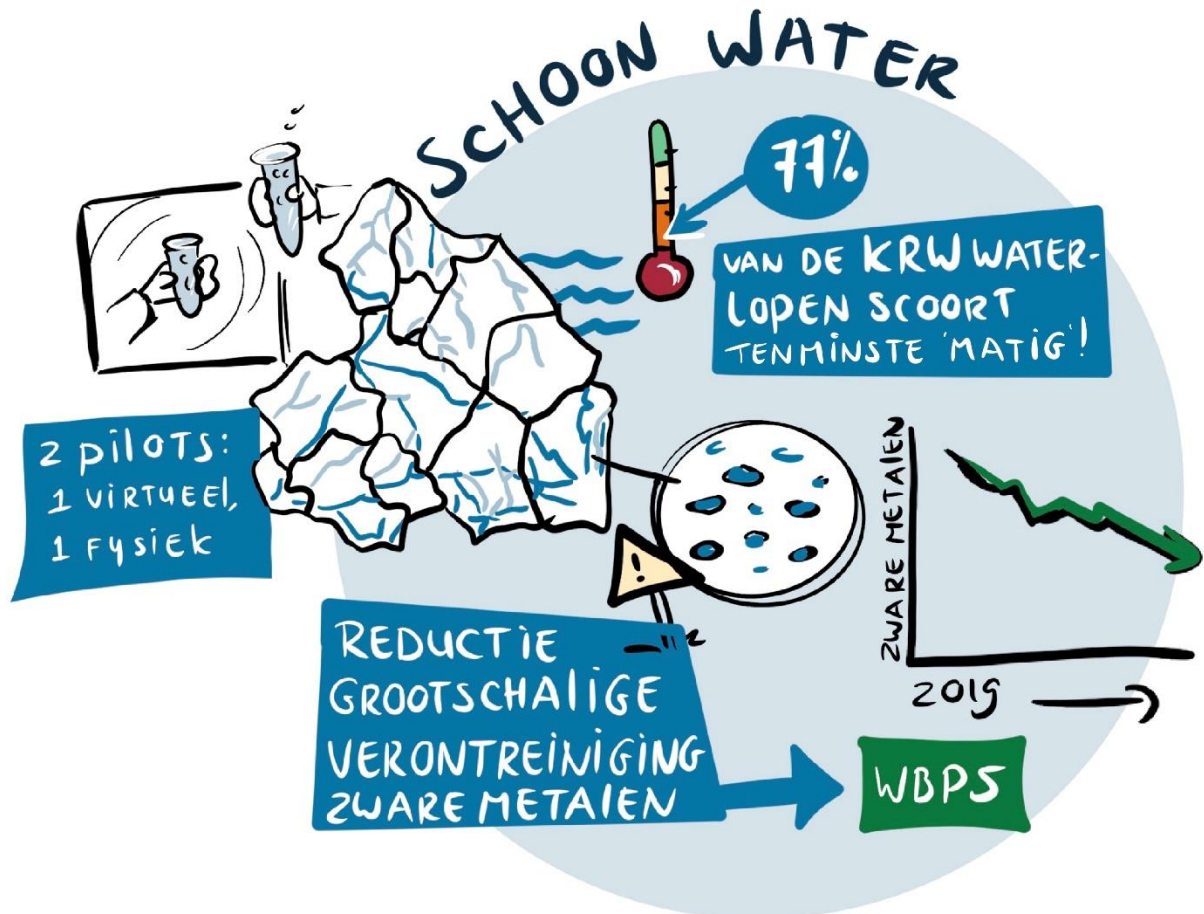
Subdoel 6: Met onze inspanningen geven we mede invulling aan de toezeggingen die we hebben gedaan in Deltaplan Hoge Zandgronden.

Behaald: Ja. Om het zoetwatersysteem minder gevoelig te maken voor extremere weersomstandigheden werden kosteneffectieve maatregelen uit het regionaal bod DHZ uitgevoerd. Hiervoor was € 4,5 mln subsidie beschikbaar. Het grootste deel van de DHZ gelden is inmiddels besteed.

Mee naar WBP5: Er is een nieuw bod opgesteld voor 2022-2027. Dit is inmiddels gehonoreerd en wordt onderdeel van de implementatie van de Watertransitie en WBP5.

Schoon water

Subdoel	Behaald
1. In 2027 willen we de waterlopen van de KRW op orde hebben volgens de huidige KRW-systematiek. Als tussendoel voor 2021 willen we dat algemene ecologie-ondersteunende stoffen (zoals stikstof, fosfaat en zuurstof) in minimaal 70% van de KRW-waterlopen tenminste de klasse 'matig' scoren.	Ja
2. Het beheren van strategische sedimentvangsters heeft in 2021 gezorgd voor een verdere reductie van de grootschalige verontreiniging met zware metalen. Het waterschap heeft in 2021 andere partners betrokken in de aanpak van zware metalen en bestrijdingsmiddelen.	Ja
3. Het waterschap heeft in 2021 andere partners betrokken in de aanpak van zware metalen en bestrijdingsmiddelen.	Ja
4. In 2027 zijn piekmissies vanuit de waterketen zodanig aangepakt dat ze het bereiken van de KRW-doelen niet in de weg staan. We hebben in 2021 afspraken over de maatregelen en beheer die hiervoor nodig zijn.	Ja
5. De intensievere samenwerking met Vlaanderen resulteert in 2021 in schoner water voor de Tongelreep en Boven Dommel.	Ja
6. Voor de risico's van "nieuwe" stoffen (zoals medicijnresten) in het milieu zijn, met partners, mogelijke oplossingsrichtingen en kosteneffectieve maatregelen verkend. En hoe we hier vanaf 2021 invulling aan geven. We hebben met partners één proefproject uitgevoerd gericht op het terugdringen van de belasting naar het milieu.	Ja

Subdoel 1: In 2027 willen we de waterlopen van de KRW op orde hebben volgens de huidige KRW-systematiek. Als tussendoel voor 2021 willen we dat algemene ecologie-ondersteunende stoffen (zoals stikstof, fosfaat en zuurstof) in minimaal 70% van de KRW-waterlopen tenminste de klasse 'matig' scoren.

Behaald: Ja. Van de ecologie-ondersteunende fysisch-chemische parameters scoort 77% van de KRW-waterlopen tenminste de klasse 'matig'.

Mee naar WBPS: Verdere verbetering van de waterkwaliteit om in 2027 de KRW doelen te behalen.

Subdoel 2: Het beheren van strategische sedimentvangsters heeft in 2021 gezorgd voor een verdere reductie van de grootschalige verontreiniging met zware metalen. Het waterschap heeft in 2021 andere partners betrokken in de aanpak van zware metalen en bestrijdingsmiddelen.

Behaald: Ja. Door periodiek onderhoud van de 3 strategische sedimentvangsters wordt de functionaliteit

geborgd. In 2019 is begonnen met baggeronderhoud van de Klotputten in de Dommel te Eindhoven. Baggeronderhoud van de Klotputten is in 2021 afgerond.

Mee naar WBP5: In de WBP5-periode dient de maatregel gecontinueerd te worden. Het is een maatregel met een doorwerking over een langere periode.

Subdoel 3: Het waterschap heeft in 2021 andere partners betrokken in de aanpak van zware metalen en bestrijdingsmiddelen.

Behaald: Ja. Dit onderwerp wordt indien relevant meegenomen bij ambtelijke en bestuurlijke overleggrema's. Er lopen diverse initiatieven, deze maken veelal deel uit van reguliere afstemmingsoverleggen.

Mee naar WBP5: De huidige aanpak wordt voortgezet.

Subdoel 4: In 2027 zijn piekemissies vanuit de waterketen zodanig aangepakt dat ze het bereiken van de KRW-doelen niet in de weg staan. We hebben in 2021 afspraken over de maatregelen en beheer die hiervoor nodig zijn.

Behaald: Ja. Voor de zuiveringsclusters Hapert, Soerendonk, Biest-Houtakker, Boxtel en Sint-Oedenrode is uit onderzoek gebleken dat het effect van piekemissies gering is. Hier zijn geen aanvullende maatregelen nodig.

Voor het zuiveringscluster Eindhoven zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met betrokken gemeenten en verschillende maatregelen uitgevoerd en deels in uitvoering.

Voor het zuiveringscluster Tilburg zijn de maatregelen bepaald en afgesproken.

Mee naar WBP5: De uitvoering van de maatregelen in zuiveringscluster Tilburg en het overgebleven deel van de maatregelen in zuiveringscluster Eindhoven.

Subdoel 5: De intensievere samenwerking met Vlaanderen resulteert in 2021 in schoner water voor de Tongelreep en Boven Dommel.

Behaald: Ja. Het Interreg project IMPAKT! (Integraal Maatregelenpakket Afvalwaterketen voor goede ecologische Toestand) met Vlaanderen is succesvol afgerond. Voor Beekdal Warmbeek Tongelreep is een herziening van een convenant voorbereid (februari 2022 in het bestuur).

Mee naar WBP5: De samenwerking met Vlaanderen wordt voortgezet.

Subdoel 6: Voor de risico's van "nieuwe" stoffen (zoals medicijnresten) in het milieu zijn, met partners, mogelijke oplossingsrichtingen en kosteneffectieve maatregelen verkend. En hoe we hier vanaf 2021 invulling aan geven. We hebben met partners één proefproject uitgevoerd gericht op het terugdringen van de belasting naar het milieu.

Behaald: Ja. Er zijn twee pilots uitgevoerd: op Soerendonk een virtuele pilot en op Hapert een fysieke pilot.

Mee naar WBP5: Op Soerendonk en Hapert worden de pilots uitgebouwd tot volwaardige uitvoering. En er starten verkenningen naar kosteneffectieve maatregelen op Eindhoven en Tilburg.

Mooi water

Doel: In 2021 is binnen onze projecten, beheer en onderhoud en initiatieven van derden aantoonbaar invulling gegeven aan Mooi water. Dit richt zicht op de esthetische waarde, sociale waarden, belevingswaarde en (cultuur) historische waarden van water. Daarmee is mooi water verankerd in ons werk.

Behaald: Ja. De waarde van water in de leefomgeving is toegenomen (esthetisch, sociaal, beleving en cultuur historisch). Zo dragen onze realisatieprojecten bij aan een betere recreatieve ontsluiting van gebieden, waarmee de belevingswaarde toeneemt – dit is goed te zien in de realisatie van Strijper Aa. En bijvoorbeeld de realisatie van de EVZ Esch draagt bij aan educatieve, cultuurhistorische en recreatieve waarden door het opleveren van een haventje met gedenkplaats.

Mee naar WBP5: De aanpak is inmiddels verankerd in de werkwijze van het waterschap en wordt dus gecontinueerd in WBP5.

Actieplan Leven-de-Dommel

Doel: In 2016 en 2018 waren er perioden van extreme wateroverlast en extreme droogte. Samen met de regio onderzocht het waterschap hoe hiermee beter kan worden omgegaan. Dit resulteerde in de zeven actielijnen van het Actieplan Leven-de-Dommel.

Behaald: Deels. 10 van de 13 subdoelen lopen conform planning. Er zijn successen behaald in het vasthouden van water in landelijk gebied. Kritische locaties voor de droogte-aanpak zijn in beeld. Zo'n 76 km aan klimaatrobuust beekdal is in voorbereiding en circa 5 km klimaatrobuust beekdal is reeds gerealiseerd.

Een uitgebreide evaluatie van Leven-de-Dommel is in mei 2022 in het Algemeen Bestuur behandeld.

Mee naar WBP5: De activiteiten van programma Leven-de-Dommel zijn opgenomen in het WBP5. De acties die nog liepen worden sinds begin 2022 voortgezet vanuit het waterbeheerprogramma.